

Hur befolkningen i Sverige och Norge uppfattar ländernas narkotikaförbud är en fråga som berör diskussionen kring legalisering och avkriminalisering.

Avkriminalisering

Trots att frågan om avkriminalisering lyfts frekvent på debatt- och ledarsidor, speglar det inte den svenska befolkningens åsikt i stort. Enligt SOM-institutets mätning (2020) tycker 69 procent att en avkriminalisering av personligt bruk av narkotika är ett ganska eller mycket dåligt förslag. Bland unga 16-29 år, som är den mest förespråkande gruppen, är det inte ens 30 procent som tycker att avkriminalisering är ett ganska eller mycket bra förslag.

Tabell 6 *Inställning till förslaget att avkriminalisera personligt bruk av narkotika, 2020 (procent, balansmätt)*

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra/dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Ingen uppfattning	Summa	Balansmätt
Samtliga	6	7	12	17	52	6	100	-56
Kvinnor	4	5	13	15	56	7	100	-62
Män	8	8	12	19	48	5	100	-51
16–29 år	13	14	19	19	31	4	100	-23
30–49 år	7	8	14	17	48	6	100	-50
50–64 år	3	7	12	16	57	5	100	-63
65–85 år	4	3	8	16	61	8	100	-70
Klart till vänster	7	9	12	19	45	8	100	-48
Något till vänster	5	8	12	18	52	5	100	-57
Varken vä/hö	8	7	14	17	46	8	100	-48
Något till höger	3	6	11	17	57	6	100	-65
Klart till höger	7	6	13	13	57	4	100	-57

Kommentar. Frågan lyder 'Nedan finns ett antal förslag hämtade från den svenska samhällsdebatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem? – Avkriminalisera personligt bruk av narkotika.'. Svarsalternativen framgår av tabellen. Balansmätt visar andel bra förslag minus andel dåligt förslag och varierar mellan -100 (alla svara dåligt förslag) och +100 (alla svarar bra förslag). Antal svarspersoner per grupp är 929 kvinnor, 837 män, 16–29 år 256, 30–49 år 473, 50–64 år 456, 65–85 år 591, klart vä. 178, något vä. 404, varken vä/hö 480, något hö. 473, klart hö. 212. Totalt antal svarspersoner är 1 776.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Resultatet från SOM-institutet stämmer överens med de flesta andra mätningar, även om resultaten kan variera något. Här ett exempel från SvD/SIFO från 2017.

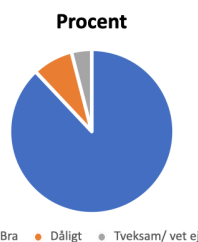
Vad tycker svenska befolkningen?

Är ett samhälle helt fritt från narkotika ett bra mål?

Bra: 88

Dåligt: 8

Tveksam/ vet ej: 4

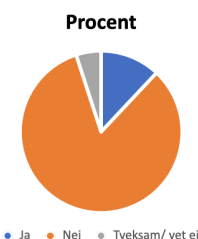

Bör bruk av narkotika avkriminaliseras?

Ja: 12

Nej: 83

Tveksam/ vet ej: 5

SVD/ SIFO 1000 personer 21-27 nov 2017

Svårt att skilja på avkriminalisering och legalisering

Det är skillnad på avkriminalisering och legalisering av cannabis. Dock sker det ständigt sammanblandningar av begreppen i debatt och samtal bland politiker, föräldrar, journalister och andra professionella. Det samma gäller bland ungdomar. I Norge visade en undersökning genomförd av Sentio 2019 att hela 40 procent av ungdomar 15-20 år tolkade avkriminalisering som att det var lagligt att använda narkotika. En av Oslos studenttidningar publicerade även, i samband med att den norska utredningen släppte sitt förslag om avkriminalisering, ett omslag med rubriken: *Gör deg klar til å røyke hasj i Markens*. I den allmänna debatten tycks det därmed vara mycket svårt att skilja de två begreppen åt.

Legalisering

När det gäller specifikt legalisering gjorde till exempel TV4/SIFO en webbundersökning i december 2019 där 1305 personer svarade på frågan: Är du för eller mot att legalisera användande och försäljning av cannabis (t.ex marijuana, hasch) i Sverige?. Enbart 16 procent var för medan 71 procent var mot och 13 procent angav "vet ej". Noterbart är att i den mest liberala gruppen, 18-29 år, var fortfarande endast 30 procent för en legalisering. I gruppen 30 år och uppåt var endast 12 procent för en legalisering.

Varför avstår man cannabis?

För att bredda perspektivet gav vi undersökningsföretaget IPSOS i uppdrag att för vår räkning ställa ett antal frågor till unga vuxna, 20-29 år via en slumpmässigt rekryterad webbpanel på 1000 personer (juni 2021). Till dem som uppger att de aldrig använt cannabis ställdes bland annat frågan vad de anser är den främsta anledningen till att de avstått. För 23 procent av de svarande, det vill säga nästan en fjärdedel, var förbudet i sig det främsta skälet.

En fråga som ställdes till dem som använt cannabis minst en gång de senaste 30 dagarna eller 12 månaderna handlade om varför de inte använder cannabis alls eller oftare. Där sjönk svarsalternativet om förbudet till sju procent, men istället menade 16 procent att anledningen var risken att åka fast av polisen. Tillsammans med svaren om förbudet var andelen som uppgav skäl kopplade till kriminaliseringen därmed lika hög som hos dem som aldrig använt

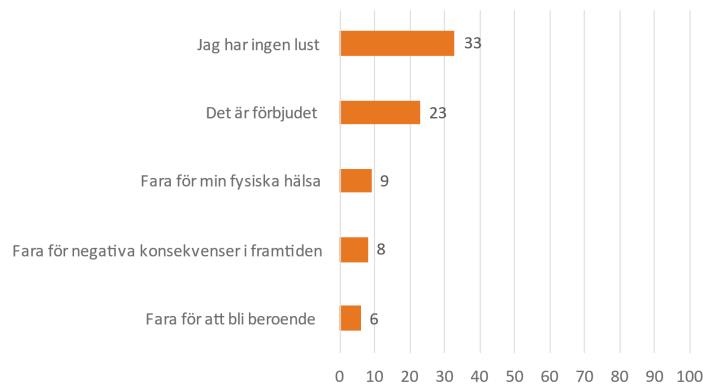
cannabis. Förbudet och fara för att åka fast av polisen verkar med andra ord vara två av de viktigaste skälen till att avstå cannabis. Den främsta anledningen att avstå användande var, oavsett cannabiserfarenhet, att man inte hade någon lust (33 respektive 24 procent).

Ingen lust är den vanligaste anledningen till att man inte har testat Cannabis

Ipsos Public Affairs

F2a) Vad är viktigaste anledningen till att du aldrig använt/testat cannabis?
BAS: Har aldrig använt Cannabis

TOPP 5-svar

9 © 2021 Ipsos.

GAME CHANGERS

Ipsos

Bristande lust vanligaste skälet till att man inte använder cannabis oftare

Ipsos Public Affairs

F2c) Vad är viktigaste anledningen till att du inte använder cannabis/ inte använder cannabis oftare?
BAS: Har använt cannabis minst en gång de senaste 30 dagarna ELLER minst en gång de senaste 12 månaderna

TOPP 5-svar

11 © 2021 Ipsos.

GAME CHANGERS

Ipsos

Vår fråga till unga vuxna stämmer väl överens med andra undersökningar riktade till ungdomar. Norska Helsedirektoratet ställde liknande frågor till 15-17 åringar och Stockholms Stad genomförde för ett antal år sedan samtal i fokusgrupper om varför elever i årskurs nio och gymnasiet inte använde cannabis. I båda fallen var förbudet en av de viktigaste anledningarna. Inom ramen för förebyggjarprogrammet Öckerömetodens skolundersökningar svarade cirka 70 procent av eleverna att de håller med helt och hållet att det är bra att det är olagligt att använda cannabis.

Tydligt är att narkotikaförbudet har ett stort stöd i befolkningen och även i den mest tillåtande åldersgruppen stöds av en majoritet. I ett flertal opinionsundersökningar och fokusgrupper visar sig förbudet dessutom ha betydelse för att avstå från att testa narkotika.

Källor:

Ulrika Andersson, Anders Carlander, Marie Grusell och Patrik Öhberg (red). *Ingen anledning till oro (?)*. SOM-undersökningen 2020. SOM-rapport 78. Uddevalla: RisbergsAdbox. 2021.

Undersökning av SIFO på uppdrag av SvD 2017.

Undersökning av norska Sentio på uppdrag av organisationen Actis 2019.

Webbenkät genomförd av SIFO på uppdrag av TV4 2019.

Undersökning av IPSOS på uppdrag av Narkotikapolitiskt Center 2021.

Stockholm Stad. Ungdomar och cannabis i Stockholmsstad – En fokusgruppsundersökning. Majoriteten av ungdomar testar inte cannabis-Varför inte? 2013: [documentHandler.ashx \(insynsverige.se\)](#)